

Rautalammilla järjestettiin kesäkuun alkupuolella kaksi kyläiltaa kuntastrategian jalkauttamisen hengessä. Kuntastrategian yksi kärkiteema ovat elävät ja luovat kylät. Kuntalaisiltoihin Nokisenkoskella ja Myhinpäässä osallistui kumpaankin parikymmentä osallistujaa. Aurinkoinen kesäsää suosi kyläiltoja.

Kyläilloista välittyi vahva viesti yhteisöllisyydestä, vastuunkannosta ja halusta osallistua. Monissa kunnissa kyllä kerätään näkemyksiä, mutta harvemmin aineistosta nousee näin selkeästi esiin kolme toisiaan tukevaa teemaa:

- **turvallisuus ja varautuminen**
- **aito osallisuus**
- **toimiva viestintä**

Erityisen arvokasta on, että turvallisuuskeskusteluissa ei puhuttu niinkään kalustosta tai järjestelmistä vaan ihmisistä: *kuka pitää huolta kenestäkin*. Se kertoo vahvasta kyläyhteisöstä ja on erinomainen lähtökohta kyläturvallisuushankkeelle.

Samoin osallistamista koskevissa kommentteissa näkyy hyvin nykyaikainen ajattelu: kuntalaiset eivät halua tulla kuulluiksi vasta lausuntovaiheessa, vaan jo silloin, kun ideat ovat vasta syntymässä. Tämä on itse asiassa yksi onnistuneen kuntakehittämisen tärkeimmistä tekijöistä.

Ja vielä yksi tärkeä nosto: vesistöjen hyödyntämistä koskeva huomio voi olla strategisesti merkittävä. Se on aineistossa ainoa teema, joka viittaa tulevaisuuden mahdollisuuksiin eikä pelkästään nykyisten palveluiden tai turvallisuuden kehittämiseen. Siinä voi piillä kokonainen uusi kehittämiskokonaisuus Rautalammille.

Tällaiset kyläillat ovat parhaimmillaan paljon enemmän kuin keskustelutilaisuuksia; ne ovat paikallisen demokratian ja yhteisöllisyyden käytännön toteutumista. Kyläilloista saadun aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että Rautalammilla on osallistavaan kehittämiseen erinomaiset edellytykset.

Seuraavassa on tiivistelmä keskeisistä teemoista:

1. Kyläturvallisuus on konkreettinen huolenaihe

Vaajasalmen, Saikarin ja Kerkonkosken alueilla korostui tarve vahvistaa kylien omatoimista varautumista häiriötilanteisiin.

Keskeisiä kehittämiskohteita ovat

- ikäihmisten turvallisuus sähkökatkojen ja muiden häiriötilanteiden aikana
- kyläkohtaiset turvaringit ja naapuriapuverkostot
- yhteystietojen, vastuiden ja avainhenkilöiden kokoaminen

- varautumistilojen ja aggregaattien kartoitus
- ensiaputaitojen lisääminen
- sydäniskurin tarpeen selvittäminen Nokisenkosken alueelle
- tiedonkulun parantaminen häiriötilanteissa.

2. Osallistaminen tulee aloittaa mahdollisimman varhain

Kyläläiset pitävät tärkeänä, että osallistaminen tapahtuu jo valmistelun ja ideoinnin alkuvaiheessa eikä vasta päätöksenteon loppuvaiheessa.

Osallistamista toivotaan erityisesti:

- kylää koskevissa hankkeissa
- palveluiden kehittämisessä
- luontoon ja ympäristöön liittyvissä asioissa
- julkisen liikenteen kehittämisessä
- hoiva- ja kotihoitopalveluissa
- asiointipalveluiden järjestämisessä.

Keskusteluissa korostui ajatus siitä, että jokainen rautalampilainen kuuluu johonkin kylään ja on siten osallinen paikallisyhteisöön.

3. Viestinnän tulee olla vuorovaikutteista

Kyläiltojen jälkeen kuntalaiset toivovat tietoa siitä

- mitä keskusteluissa nousi esille
- miten asiat etenevät
- mitä toimenpiteitä kunta tai muut toimijat käynnistävät.

Esille nousi ehdotus säännöllisestä kyläiltojen uutiskirjeestä.

4. Vesistöjen merkitys nähdään alihyödynnettynä voimavarana

Kyläläisten mukaan vesistöjen hyödyntäminen kunnan kehittämisessä on jäänyt liian vähälle huomiolle.

5. Heikommassa asemassa olevien ryhmien huomioiminen on tärkeää

Osallistamisen näkökulmasta erityistä huomiota tulee kiinnittää seuraaviin ryhmiin:

- ikäihmiset
- vammaiset henkilöt
- lapset ja nuoret
- syrjäseutujen asukkaat
- pienituloiset ja heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat
- pitkäaikaissairaat
- digitaalisista palveluista syrjään jäävät henkilöt.

Kuntastrategian elävien ja luovien kylien tavoitteen edistämiseksi kehittämiskohteita voisi ryhmitellä seuraavasti:

Kylien turvallisuuden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Tavoite 1: Turvalliset ja toimintakykyiset kylät

Toimenpiteet

1. Perustetaan kyläkohtaiset turvaringit.
 - o kartoitetaan yksin asuvat ja erityistä tukea tarvitsevat henkilöt
 - o sovitaan yhteyshenkilöt ja toimintamallit häiriötilanteisiin.
2. Laaditaan kylien turvallisuuskansiot.
 - o yhteystiedot
 - o kokoontumispaikat
 - o aggregaatit ja muut resurssit
 - o vastuuhenkilöt.
3. Järjestetään vuosittaisia ensiapu- ja varautumiskoulutuksia.
4. Selvitetään sydäniskureiden sijoittelu ja saavutettavuus kyläalueilla.

Mittarit

- perustettujen turvarinkien määrä
- koulutuksiin osallistuneiden määrä
- turvallisuussuunnitelman laatineiden kylien määrä

Tavoite 2: Osallistava kunta ja aktiiviset kylät

Toimenpiteet

1. Otetaan käyttöön "Osallista ensin" -periaate.
 - o kyläläisiä kuullaan jo suunnittelun alkuvaiheessa.
2. Järjestetään vuosittaiset kyläillat kaikilla kyläalueilla.
3. Perustetaan kylien yhteinen kehittämisfoorumi.
 - o kunta
 - o kyläyhdistykset
 - o järjestöt
 - o yrittäjät.
4. Lisätään osallistumismahdollisuuksia myös sähköisten kanavien ulkopuolella.

Mittarit

- osallistujamäärät
- osallistujien tyytyväisyys
- valmisteluvaiheessa toteutettujen kuulemisten määrä

Tavoite 3: Viestintä, joka johtaa tekoihin

Toimenpiteet

1. Julkaistaan kyläiltojen jälkeen yhteenveto ja toimenpideseuranta.
2. Perustetaan sähköinen tai painettu kylä uutiskirje.

3. Otetaan käyttöön "Mitä olemme tehneet?" -seurantaraaportti kaksi kertaa vuodessa.

Mittarit

- uutiskirjeiden määrä
 - viestinnän tavoittavuus
 - kuntalaisten kokemus tiedonkulusta
-

Tavoite 4: Vesistöt osaksi kylien kehittämistä

Toimenpiteet

1. Käynnistetään vesistöjen hyödyntämisen kehittämisselvitys.
2. Kartoitetaan:
 - virkistyskäyttö
 - matkailumahdollisuudet
 - veneilyreitit
 - tapahtumat
 - kylien vetovoimatekijät.
3. Laaditaan vesistöihin perustuva kylien kehittämisohjelma.

Mittarit

- käynnistetyt hankkeet
 - uudet tapahtumat
 - vesistöihin liittyvät investoinnit
-

Tavoite 5: Kaikki mukaan

Toimenpiteet

1. Toteutetaan esteettömiä osallistumismalleja.
2. Viedään osallistuminen sinne, missä ihmiset ovat:
 - palvelutalot
 - koulut
 - kylätalot
 - tapahtumat.
3. Kehitetään erityisesti nuorten, ikäihmisten ja syrjäkylien asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Mittarit

- eri kohderyhmien osallistujamäärät
- osallistujarakenteen monipuolistuminen
- koettu osallisuus